

De visserij te De Panne - III ¹

De Ijle-haringvisserij

Zoals reeds gemeld troffen enkele vissers uit De Panne tijdens het sprotseizoen 1898 in het „Pas van Duinkerke” ijle haring aan in hun netten. Zij boden deze te koop, doch deze vissoort vond geen afnemers, slechts enkele rokerijen kochten ze op bij kleine hoeveelheden; het overige van de vangst vond afzet als „landmest” bij de polderboeren.

Het wordt wel tegengesproken dat het Wies Chys was die voor 't eerst de gedachte opperde, het opkomend- en weggaand tij te benutten voor het vangen van deze vissoort door het uitvinden van het sprotnet. Het staat echter vast dat het David Try, gemeenteraadslid te Adinkerke was, die de eerste vangst als mest kocht voor zijn land. De dag nadien vond hij echter geen enkele vis meer, die hij over zijn akkers had uitgestrooid; mannen uit Veurne hadden ze alle tijdens de nacht weggehaald. Tot dan toe werd deze vissoort zo goed als waardeloos beschouwd. Men viste toen nog met een staande haringnet.

Stilaan zou er toch enig leven komen in de verkoop, zodat men er een dagvangst kon van maken, die spoedig 8.000 tot zelfs (maximum) 15.000 kgr per vangst kon opleveren.

In 1899 brak een slecht naseizoen aan voor de sprot, zo trokken nogmaals enkele boten op zoek naar ijle haring, die zij aan boord haalden met hun sprotnetten. De vissers die er grote hoeveelheden hadden gevangen, deden ze te Oostende van de hand tegen geringe prijzen. Gezien de grote vangsten waagden meer boten zich aan deze nieuwe visserij. Van garnaalkorren vervaardigde men in allerijl de meest vreemdsoortige netten, daar geen enkele eigenaar bereid werd gevonden om zijn „deugdelijke” staande sprotnetten bij deze visserij te gebruiken. De ijle haring vond men enkel in de Franse wateren. Gezien een merkbare toename van het aantal Belgische vissersboten, werd het uitgeoefend toezicht door de Franse kustwachters ook scherper dan voorheen.

Heel wat „kleine” eigenaars schrokken ervan terug aldaar te vissen. Anderen, aangemoedigd door hun bemanningsleden kwamen tot een „onderling akkoord”: de eerste vangsten bleven toegewezen aan de eigenaar om het riziko te dekken bij het eventueel verbeurdverklaren van zijn netten, wanneer hij „opgeleid” zou worden door een kustwachter.

1. *B.d.K.* 11 jg. blz. 49 en 97

Panneschuiten 1930-35

Drukplaat Gem. De Panne

De verlokking werd al te groot en langzaam trokken steeds meer Panneboten naar die verboden kustwateren. De vangsten verkocht men te Oostende, waar spoedig een nieuwe markt in het leven werd geroepen.

Bij de aanvang van 1900 was reeds het grootste gedeelte van de Pannese en Koksijdse vissersvloot bij dit nieuwe seizoen betrokken. Van toen af tot 1919 viste men van Kerstdag tot maart niet alleen meer sprot doch ook ijle haring. Wanneer het nu nieuwjaar werd legden de vissers de sprotvangst stil en gingen tot maart ijle haring opzoeken. Men kon soms in de tijdspanne van één tot twee uren, een volledige lading aan boord hijsen. Het traject naar Oostende was echter telkens tijdrovend, gezien de nukkige winden. Ondanks dit euvel werd deze visserij lonend. In 1901 verdronken echter 9 Pannenaars tussen Duinkerke & Grevelingen (o.m. Gys Lambrecht, Delen Vileyn...). Wanneer men te veel aan wal diende te blijven, zag men zich immers beroofd van een deel der broodwinning. Tussen 1844 en 1909 vonden 40 vissers uit De Panne hun graf in zee.

Bij dit alles speelde het geluk soms een grote rol. Steeds waren er vissers die onder een ongelukkig gesternte geboren

waren. Hun netten scheurden, zij kenden meestal slechte vangsten, was het net dan toch eens vol dan daagde de kustwachter op en diende men de vis weer in zee te laten glijden, ofwel werd men opgeleid en aan de ketting gelegd. Anderen echter kenden telkens geluk, men zei: „wanneer die in zijn handen sch... is het een pannekoek”, in enkele uren hadden zij het ruim proppensvol en konden zij onmiddellijk koers zetten naar Oostende waardoor het verblijf in de verboden Franse territoriale wateren tot een minimum werd herleid.

Aangemoedigd door de grote vangsten legden spoedig alle boten van De Panne en Koksijde evenals deze van Bray-Duinen zich toe op dit seizoen. De geldschietters stelden grotere sommen ter beschikking van de vissers, zodat nieuwe en grotere boten konden worden gebouwd. Deze bedreven echter de visserij nog enkel met de viskor (vis werd er gevangen, doch geen sprot noch volle haring meer).

Wanneer nu Kerstmis naderde werd de gemeente bevangen door de „haringkoorts”. De grote boten werden te Nieuwpoort nagezien en de kleinere op het strand van De Panne. Men bracht balast en netten aan wal om plaats in te ruimen voor het grote staande haringnet en reusachtige te verwachten vangsten. Men deed eveneens aardappelen aan boord, koffie, tabak... dit alles voor een tijdspanne van één week.

Rond nieuwjaar stak men dan hoopvol in zee. De ijle haring ving men het meest tussen de Balize en Grevelingen, binnen de 3 mijlen zone; bij veel oostenwind trof men de vis ook in grote hoeveelheden aan buiten de Interdyckbank, de Ruytingen en tussen Kaap „Gris Nez” en „Blanc Nez”.

De kustbewaking verscherpte nog meer toen de vlugge zeilkotter (chasse-marée) vervangen werd door twee stoomboten, door de Pannenaar „Koolbakken” genoemd. Deze schepen werden onophoudelijk door de vissers in het oog gehouden. Ieder patroon bezat tot dat doel een „scherpe verrekijker”. Toen de „Koolbak” uit Kales naar Bonen (Boulogne) voer, wierpen de vissers snel de netten overboord en dit voor een tweetal uren. Vooral na storm en n.-w. tot noordenwind en op „achterstroom”, wanneer het water troebel werd, was de vangst reusachtig. Toen bestonden er nog geen machtige motoren, noch viste men 's nachts, noch bij harde wind, gezien de primitieve bouw der schepen.

Men viste aan het anker met een staande net, dat groter was dan het sprotnet, evenals de school (mazen). Het touwwerk was eveneens steviger. De uitreding bij deze nieuwe visserij was dan ook kostelijk. Het bedrijf was niet van een

avontuurlijke inslag gespeend en heel wat riziko's kwamen om de hoek kijken. Toen de bemanning verrast werd door de kustwachter, lag de boot dan achteraf wekenlang in een Franse haven aan de ketting. Netten, anker, touwwerk en vangsten werden dan verbeurd verklaard. Tevens werd een grote geldboete gevorderd. De vissers uit de Westhoek kenden echter heel wat knepen. Was de „Koolbak” slechts even ten westen of ten oosten van de vissersvloot en viel er werkelijk haring te vangen, dan wierpen de vissers hun netten uit terwijl geen enkel zeil gereefd werd. Zo leek het wel alsof zij aan het varen waren, achteraf werden de netten dan op alle mogelijke wijzen aan boord gehaald, zonder dat dit in het oog viel. Kwam nu echter de „Koolbak” aangevaren, dan lieten zij snel de haring uit hun netten glijden en vluchtten zij zo snel zij konden buiten de verboden wateren. Was het bewakingsvaartuig nu echter reeds te dicht genaderd, dan lieten zij alles in de steek. Vooraf hadden zij echter hun voorzorgen genomen door het „vistuig” vast te maken aan een ankertouw dat geboeid lag met een grote ra, welke aanstonds onder water werd getrokken door de hevige stroom. Toen de tij voorbij was kwam de boei terug te voorschijn en de bemanning der boten die in de onmiddellijke nabijheid verbleven, verwittigden dan de eigenaar, die buiten de verboden wateren op de loer lag. Deze had gewoonlijk een „merk” op het land of op de vissende Franse boten genomen. Soms bleef de „Koolbak” in de omtrek omdat men er bemerkte had dat er iets niet pluis was. Na het „verlopen tij” plaatsten zij een roeiboort te water en gingen de netten oppikken. Daar zij echter niet voldoende uitgerust waren om netten en boei aan boord te halen, geschiedde dit telkens met heel wat tijdverlies, waarvan de overige Belgische vissersboten achteraf dankbaar gebruik maakten.

De „Koolbak” voer gewoonlijk voor het vallen van de avond de haven binnen, zodat men gedurende een uur ongestoord vissen kon. Ook was er geen toezicht vanaf de zaterdagmiddag tot de maandagnamiddag. Het riziko verminderde nog heel wat toen de donkey's-ophaalmachines in voege kwamen, waardoor de netten in een sneller tempo aan boord konden worden gehesen.

BERT BIJNENS

(wordt voortgezet)